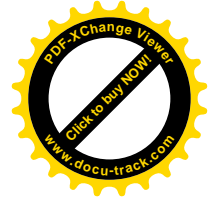
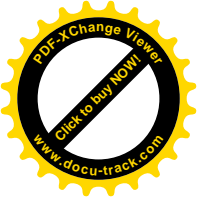

Актуальні питання здійснення корпоративних прав держави

Актуальні питання здійснення корпоративних прав держави виявляються у зв'язку з: недосконалістю правового регулювання діяльності уповноважених державних органів; розподілом між ними відповідних повноважень; проблемами забезпечення кворуму на загальних зборах; неефективністю державного управління; зловживаннями уповноваженого представника; нарахуванням дивідендів на державну частку тощо.

Найбільш нагальною залишається проблема належного і адекватного правового регулювання діяльності ФДМУ, з огляду на необхідність прийняття спеціального Закону, який би чітко визначав правовий статус цього органу. Проте, через зауваження експертів, які виявили, зокрема, певні неузгодженості та відсутність чітких критеріїв при розмежуванні теоретичних понять, зокрема, завдань Фонду, його функцій та повноважень. Проект Закону «Про фонд державного майна» було відкликано на доопрацювання [1]. Натомість на сьогоднішні виконання Указу Президента №451/2011 було привнесено ще більше законодавчих протиріч, ніж існувало досі: утворено Державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном (воно є центральним органом виконавчої влади). Його діяльність з координується КМУ через Першого віце-прем'єр-міністра економічного розвитку і торгівлі України. Ці питання врегульовані Положенням про державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном (далі — Положення про державне агентство) від 13.04.2011 р. Окрім того зазначається, що дане агентство є правонаступником Міністерства промислової політики України у частині реалізації державної політики щодо управління об'єктами державної власності. У абз.2 ч.1 цього Положення йдеться про те, що Агентство держмайна забезпечує реалізацію державної політики у сфері управління об'єктами державної власності, в тому числі корпоративними правами держави. Цим же Указом центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом визнано, зокрема, Фонд державного майна України. Хоча на рівні законодавчому (як і відомчому) не визначено статус цього органу. Поняття «орган виконавчої влади зі спеціальним статусом» не визначається і в теорії адміністративного права. Тому без сумніву більш логічним є закріплення статусу ФДМУ, а також врегулю-

вання подібних понять не на рівні Указу Президента, а в спеціальному нормативно-правовому акті. Це значною мірою відобразилось би й на забезпеченні належного здійснення корпоративних прав держави; а не створило б ще одну передумову для зловживань корпоративними правами держави.

На недоцільність існування значної кількості органів у сфері здійснення корпоративних прав держави красномовно свідчить справа Вишого господарського суду України від 03 березня 2009 р., який розглянув касаційну скаргу за позовом ФДМУ Хе 37/199пн на рішення від 27.10.08 господарського суду Донецької області за позовом ЗАТ «Української промислово-транспортної компанії» до ФДМ України, ТОВ «Реєстраційний центр» Stock service», третя особа на стороні позивача, яка не заявляє самосійних вимог на предмет спору - ВАТ «Азовмаш» про визнання відмови незаконною та зобов'язання вчинити дії [2].

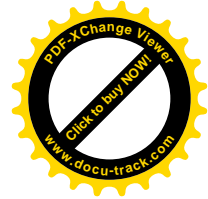
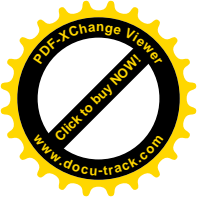
Із обставин цієї справи випливає, що передача повноважень з управління державними корпоративними правами від одного органу до іншого (від ФДМУ до КМУ; від КМУ до Мінпромполітики) та визнання недійсним розпорядження КМУ потягнуло за собою неможливість проведення загальних зборів за відсутності представника держави (50 + і акція - кворуму не було).

В контексті даного судового рішення вимальовується ще одна проблема, а саме: суб'єкт управління корпоративними правами держави — її представник навмисне не з'являється на загальні збори та зриває їх. Питання, які виносяться на порядок деїший не завжди можуть відповідати інтересам держави як акціонера, зокрема, це стосується можливого збільшення статутного капіталу АТ шляхом додаткових випусків акцій та, як наслідок, розмивання державної частки. Тому представники держави змушені блокувати відповідні рішення загальних зборів товариства в такий спосіб. І тут навряд та допоможе закріплена в Законі «Про акціонерні товариства» норма щодо можливості укладення договору між акціонерами (якщо це передбачено статутом), за яким на них можуть покладатися додаткові обов'язки, у тому числі обов'язок участі у загальних зборах (ч.1 ст.29). Адже тут йдеться про конфлікт інтересів; а як відомо: «тот прав, у кого більше прав».

Інша справа, коли представник держави (відповідна посадова особа) діє недобросовісно, в інтересах власного збагачення та матеріального добробуту зацікавлених осіб. Це, зокрема, спостерігається на прикладі продажу без додержання умов конкурсу ВАТ «Укртелеком», через посередницькі фірми та підставних осіб; За офіційними даними незадовго до подання заявки на участь у приватизації «Укртелекому», в українській компанії «ЕСУ» помінялися власники. Завдяки їм 100% статутного фонду «ЕСУ» перейшло від австрійського фонду Epic Advisors Ltd у власність нещодавно створеної на Кіпрі фірми Epic Telecom Invest Ltd [3]. Але дане питання слід розглядати вже в політичній площині. Цілком зрозуміло, що в такій ситуації складно говорити про належне забезпечення здійснення корпоративних прав держави.

Подібні представники держави не дотримуються статутів АТ, неефективно здійснюють використання і збереження майна держави та можуть укласти сумнівні для корпорації установчі договори про створення інших господарських товариств і т.ін.

В продовження порушеного раніше питання слід відзначити, що держава в корпоративних відносинах може виступати і в якості меншоритарного акціонера, а

Її діяльність відповідно вважатиметься неефективною. За таких обставин подібні проблеми слід вирішувати за рахунок скорочення дрібних та низьколіквідних державних пакетів акцій. З метою підвищення ефективності управління корпоративними правами держави в господарських товариствах, у статутному капіталі яких є державна частка, Наказом ФДМУ від 07.05.2009 N 694 було затверджено відповідні Критерії [4]. Тому Фонд повинен вчасно виявляти певні недоліки такого корпоративного управління та приймати швидкі й адекватні рішення щодо їх усунення. У протилежному випадку держава зазнає значних витрат пов'язаних з таким управлінням.

Окремої уваги заслуговує питання нарахування дивідендів на державну частку. Адже підходи щодо цього питання не міняються впродовж багатьох років. Нічого нового не запропонував нам і Закон «Про акціонерні товариства». Кабінетом Міністрів України щорічно затверджується базовий норматив відрахування частки прибутку на виплату дивідендів [5, и.1]. Він стосується всіх товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави. Відповідно держава продовжує залишатися набагато впливовішим акціонером у порівнянні з іншими фізичними чи юридичними особами; а «державні інтереси, як відомо, вище всіх інших»; от тільки чомусь «за державу обидно».

Таким чином, нагальним завданням наших законотворчії залишається щонайменше узгодження всіх нормативних, відомчих актів та вироблення єдиного підходу державної політики у сфері здійснення корпоративних прав. Для цього необхідно нарешті визначитися із функціями уповноважених органів та можливістю чіткого розмежування їх діяльності.

1. Висновок на проект Закону України «Про Фонд державного майна України» (реєстр. № 4370 від 15.0*1.2009р., внесений народним депутатом України В.В. Писаренкам).
2. За матеріалами Єдиного державного реєстру судових рішень // Режим доступу: umv.reyeslr.court.gov.ua
3. <http://im.iu^m5Bi/ukzleIekot-pegеy8k~u-VamIII-ne\iЛотююі-Шре5коуікотраніюіMimI>
4. Наказ ФДМУ від 07.05.2009 N694 Про затвердження Критеріїв ефективності управління корпоративними правами держави.
5. Постанова КМУ від 5 січня 2011 р. А' І Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2010 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави/Офіційний вісник України. - 2011.1 (14.01.2011). - Ст. 36.